

Veel  
drank  
vaker  
scoren!



**Verbetertraject alcoholproblematiek  
in multi-problem netwerken.**

**Horjus&Partners  
Zeist/Zwolle 2008**

# Inhoud

*Overmatig alcoholgebruik (misbruik) levert directe risico's op zoals verslaving, andere gezondheidsklachten en verkeersongevallen. Bovendien kan het de aanpak van (andere) jeugdproblemen bemoeilijken. In de regio IJsselland werd daarom in 2007 het alcoholmatigingsprogramma 'Minder drank meer scoren' gestart.*

*Horjus&Partners inventariseerden in 2008 de rol van alcoholmisbruik in de lokale (multi-problem) casusnetwerken rond jongeren IJsselland:*

- 1. Alcoholmisbruik bleek te weinig in beeld te komen in deze netwerken:
  - a. Cases met alcoholmisbruik werden te weinig ingebracht.*
  - b. Bekend alcoholmisbruik bij besproken cases werd vaak niet gemeld.**
- 2. Oorzaken van onderrapportage:
  - a. Alcoholmisbruik was meestal een bijkomend (secundair) probleem in casusbesprekingen en secundaire problemen werden vanwege o.a. de tijdsdruk, privacykwesaties en tijdrovende procedures in het algemeen weinig besproken omdat het primaire belang is dat het ondergebracht wordt bij de hulpverlening.*
  - b. Alcoholmisbruik is groepsgedrag in risicogroepen die grotendeels buiten beeld blijven. De casusnetwerken richten zich op individuele problematiek.*
  - c. Sommige netwerkpartners waren terughoudend omdat ze geen vertrouwen hadden in het bestaande aanbod (aanpak). Dit was een van de redenen waarom men minder geneigd was alcoholproblematiek in te brengen.**

*Maatregelen/inzet Horjus&Partners:*

- 1. Ontwerp quicklist: efficiëntere en minder privacy gevoelige methode die stimuleert secundaire problematiek te scoren.*
- 2. Ontwerp quickscreen procedure, waarbij met quicklist systematisch risicogroepen, zoals betrokkenen bij overlast wegens alcohol, in kaart worden gebracht.*
- 3. Tactus verslavingszorg is benaderd t.b.v. aanpassing aanbod interventies.*
- 4. Organisatie themamorgen 'Veel drank vaker scoren' op 19 juni 2008. (i.s.m. Lourina Poot, politie IJsselland). Deelnemers waren netwerkcoördinatoren, diverse instellingen /netwerkpartners, Tactus (verslavingszorg, preventie), lokaal beleid.*
- 5. Implementatie quicklist en quickscreen in enkele lokale netwerken.*

Alcoholmatigingsprogramma 'Minder drank meer scoren'	3
Achtergrond: casusnetwerken in IJsselland	5
Onderrapportage van alcohol in casusnetwerken	5
Verklaringen van de onderrapportage	7
Alcohol op de kaart zetten en houden	8
Bijlage 1: De quickscreen procedure	9
Bijlage 2: De quicklist	11

## **Alcoholmatigingsprogramma ‘Minder drank meer scoren’.**

Alcoholgebruik onder jongeren in Nederland neemt de laatste jaren sterk toe. Ook in de regio IJsselland. Het probleem kan getypeerd worden als: jongeren drinken te vroeg, te veel en te vaak alcohol. Vooral het gebruik van alcohol door jongeren onder de 16 jaar baart zorgen. Alcoholgebruik op jonge leeftijd is schadelijk voor een gezonde ontwikkeling van het kind en leidt dikwijls tot overlast en (gewelds)criminaliteit.

In februari 2006 is een bestuurlijke conferentie gehouden voor alle gemeenten van de politieregio IJsselland (gemeenten Deventer, Olst/Wijhe, Ommen, Zwolle, Raalte, Kampen, Steenwijkerland, Staphorst, Zwartewaterland, Dalfsen en Hardenberg) en de gemeente Hattem, die geresulteerd heeft in een intentieverklaring waarbij de 12 gemeenten afgesproken hebben het problematische alcoholgebruik door jongeren samen aan te pakken. In december 2006 is een projectplan vastgesteld voor een gezamenlijke aanpak. In dit projectplan ‘Alcoholmatiging jeugd regio IJsselland’ zijn de ambities, doelstellingen en te nemen stappen vastgelegd. De regio IJsselland krijgt bij de aanpak een steuntje in de rug van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, dat expertise en financiële middelen beschikbaar stelt. Daarnaast ondersteunt de provincie Overijssel het project en heeft financiële middelen beschikbaar gesteld. In het projectplan is een alcoholmatigingsprogramma voorzien, waarin concrete acties, activiteiten en projecten opgenomen zouden worden.

Voor het opstellen van dit alcoholmatigingsprogramma zijn vier werkgroepen gevormd: drie op de verschillende leefgebieden van jongeren (thuis, onderwijs en vrije tijd) en een werkgroep handhaving en wet- en regelgeving. In deze werkgroepen is deskundigheid en expertise vanuit verschillende richtingen gebundeld. De werkgroepen stonden onder leiding van één van de deelnemende gemeenten en hebben concrete interventies in kaart gebracht om het problematische alcoholgebruik onder jongeren aan te pakken en waar nodig aanbevelingen gegeven om nieuwe interventies te ontwikkelen.

De resultaten van de werkgroepen zijn gepresenteerd op het congres ‘Minder drank, Meer scoren’ dat op 28 juni 2007 gehouden is. Alle opmerkingen en suggesties vanuit dit congres zijn meegenomen bij het uitwerken van dit alcoholmatigingsprogramma jeugd 2007-2011.

## **Achtergrond: casusnetwerken in IJsselland.**

Er zijn vijf (lokale) casusnetwerken bezocht, namelijk in Hardenberg, Zwolle-Noord en -Zuid, Dalfsen en Ommen. Deze waren uitgekozen omdat ze relatief ver ontwikkeld waren. De meeste netwerken draaiden in 2008 al jaren. Zo stamde het casusoverleg in Dalfsen feitelijk al van 1999. De geschiedenis van de netwerken is divers, en de wisselende naamgeving kan makkelijk leiden tot misverstanden. In Zwolle waren er bovendien veel netwerken naast elkaar met soms overlappende taken, terwijl in een kleine gemeente als Dalfsen bijna alle probleemjongeren in hetzelfde netwerk werden besproken.

De netwerkcoördinator, die meestal procesmanager wordt genoemd, was in de onderzochte gemeenten officieel aangesteld bij een organisatie die geen centrale positie innam in het netwerk. Daar is steeds bewust voor gekozen om belangenconflicten binnen het netwerk te voorkomen. De invloed van de coördinator was dan ook niet gebaseerd op een formele positie met vergaande mandaten maar op de inhoudelijke waarde van de inbreng en een gedeeld besef van noodzaak en verantwoordelijkheid in het hele netwerk.

De deelnemers van het casusoverleg werden meestal aangeduid als netwerkpartners. De netwerkpartners waren afkomstig uit alle geledingen die rechtstreeks met jeugdproblematiek te maken hebben, zoals de politie, welzijn, jeugdhulpverlening en onderwijs. Het casusoverleg bepaalde welke netwerkpartner verantwoordelijk werd voor de aanpak. Deze persoon of organisatie werd vaak probleemhouder, maar ook wel casemanager genoemd (niet te verwarren met gelijknamige rollen in andere instanties). Er werden overigens ook regelmatig contacten genoemd over cases tussen netwerkpartners buiten de coördinator om, bijvoorbeeld tussen politie, leerplicht en jeugdhulpverlening. Deze contacten bestonden vaak al, of werden aangegaan om snel te kunnen ingrijpen. Waar directe contacten de zaken versnelden konden ze op de instemming van de coördinatoren rekenen.

## Onderrapportage van alcohol in casusnetwerken

Overmatig alcoholgebruik werd weinig besproken in de bezochte multi-problem netwerken in IJsselland. In het maandelijks casusoverleg over multi-problem jongeren (KANS) in Hardenberg werd overmatig alcoholgebruik slechts bij één van de 19 in 2007 ingebrachte casussen gemeld. Het betrof hier een door het voormalig CAD ingebrachte primaire alcoholcasus (verslaving). Overmatig alcoholgebruik werd niet genoemd als een bijkomend (secundair) probleem in de andere casussen (soms wel drugsgebruik). In Dalfsen en Ommen zien we een soortgelijk beeld. De twee multi-problem casusoverleggen in Zwolle (Noord en Zuid) meldden in totaal in 2006 drugsgebruik bij zes van de 51 besproken cases en in 2007 drugs en alcohol in 21 van de 63 cases.

De lage cijfers zijn duidelijke tekenen van een systematische onderrapportage. Een van de sterkste aanwijzingen is verder de sterke groei van het aantal meldingen in het overleg in Zwolle tussen 2006 en 2007. Het is onwaarschijnlijk dat het aantal multi-problem casussen met alcohol/drugs in één jaar verdrievoudigd is. Bovendien zette de politie Zwolle overmatig alcoholgebruik in 2006 zo sterk op de kaart dat het de landelijke publiciteit en politiek haalde. Het ligt daarom voor de hand dat de netwerken zich meer gingen richten op alcoholmisbruik. Zo werd er in 2005 een door de politie ingebrachte jeugdgroep in zijn geheel besproken in het Zwolle Noord overleg ingebracht waarbij niet werd gemeld dat alcohol een rol speelde terwijl dat mogelijk met de alertheid van vandaag wel zou gebeuren. Bij een ingebrachte groep in 2007 juist wel vermeld dat alcoholgebruik een rol speelde.

De onderrapportage was niet alleen een kwestie van een te lage instroom van alcoholgerelateerde cases. Alcoholmisbruik bleef ook vaak onzichtbaar bij cases die wel in de netwerken besproken worden. Zowel netwerkcoördinatoren als netwerkpartners gaven aan dat overmatig alcoholgebruik lang niet altijd gemeld werd in het overleg, ook als dat wel bekend was bij een van de partners.

## **Verklaringen van de onderrapportage.**

De onderrapportage was waarschijnlijk het gevolg van drie factoren. In de eerste plaats werd alcoholmisbruik te weinig gemeld en gesignaleerd omdat het meestal een secundair probleem is. Alcoholmisbruik was, op een enkel geval na, onvoldoende voor een bespreking als alcoholcasus in de casusoverleggen. Cases werden in het algemeen vanwege andere problemen ingebracht. Alcoholmisbruik was meestal een probleem 'dat er ergens in de lijst nog bij kwam'. Niet alleen alcoholmisbruik, ook andere secundaire problematiek bleef relatief vaak buiten beeld in de overleggen. Illustratief was de situatie in Dalfsen. De gemeente was zo klein en het netwerk zo adequaat georganiseerd en dekkend dat feitelijk alle probleemjongeren bekend waren en ook bekend was of ze dronken. Hoewel er wel voldoende inhoudelijke redenen waren om deze secundaire problematiek veel vaker in de casusbespreking te betrekken, gebeurde dat toch zelden. In de wat grotere gemeenten zijn door de schaalgrootte bovendien niet alle probleemjongeren bekend en een gemeente als Zwolle heeft bovendien te maken met 'import' van probleemjongeren uit omliggende gemeenten. Daar speelt dat het melden van secundaire problemen redelijk willekeurig gebeurt en bovendien te uitgebreide procedures en te veel papierwerk oplevert. Alcohol staat niet expliciet genoemd in de al bestaande verslagformulieren voor de netwerk overleggen. Het heeft weinig zin om een alcoholrubriek toe te voegen aan dergelijke formulieren, aangezien ze nu al vaak slecht worden ingevuld: de partners vinden ze vaak omslachtig, tijdrovend en bureaucratisch. Bovendien speelt bij het overleg de voortdurende afweging van privacybescherming en (andere) afspraken met de cliënt die ervoor kunnen zorgen dat overlegpartners terughoudend zijn, in het bijzonder waar beschrijvingen van cliënten op papier worden gevraagd. Tenslotte 'concurreren' andere aandachtspunten, zoals huiselijk geweld, die met regelmaat en vaak afhankelijk van incidenten of het politiek klimaat opduiken, met alcoholmisbruik.

In de tweede plaats was er spanning tussen het individugerichte karakter van de casusnetwerken en het sterke groeps karakter van veel alcoholmisbruik. Risicogroepen bestaan meestal uit slechts enkele multi-probleem jongeren en een grotere groep met minder ernstige of geen noemenswaardige problemen. In de casusnetwerken werden echter alleen individuele cases, en dan alleen de zwaardere, besproken. Op deze wijze bleef het groeps karakter en daarmee ook het alcoholgebruik blijft vaak buiten beeld. Bovendien bleek uit een interview met casusregisseurs van de Raad van de Kinderbescherming en het Openbaar Ministerie dat het ketenbeleid in veel kleinere gemeenten in IJsselland alcoholgebruik en groepsgegedrag juist minder zichtbaar maakt. Jongeren komen in plaatsen als Staphorst veelvuldig samen in eigen keten, die door de gemeente worden gedoogd en bovendien vaak op privé-terrein staan. In veel keten wordt dagelijks (en niet alleen in het weekend) veel en soms extreem veel alcohol gedronken, wat samengaat met een relatief grote kans op primaire alcoholproblematiek (verslaving)

en versterking van andere problemen (bijvoorbeeld externaliserend probleemgedrag) versterkt. Dit gedrag wordt echter door de omgeving minder vaak waargenomen of gemeld, onder meer omdat het drinkgedrag minder tot verstoring van de openbare orde leidt dan voorheen toen jongeren over het algemeen meer in de openbare ruimte als hanggroep bijeen kwamen. Niet alleen het drinkgedrag, ook andere problemen van jongeren in dergelijke groepen zijn waarschijnlijk minder zichtbaar geworden.

In de derde plaats gaven enkele netwerkpartners aan alcoholmisbruik niet in te brengen omdat ze te weinig vertrouwen hadden in het aanbod van aanpak. De aanpak van alcoholproblematiek werd in de hele regio IJsselland verzorgd door dezelfde organisatie, namelijk Tactus verslavingszorg. Tactus verzorgde in de regio IJsselland het hele scala aan middelenpreventie, outreachend aanbod, ambulante begeleiding en behandeling. Via outreachende groeps- en individuele activiteiten worden jongeren toegeleid naar de benodigde zorg. Overigens wil een groepsgewijze aanpak niet per se zeggen dat de groep als een geheel benaderd wordt. Zo gaven casusregisseurs van de Raad van de Kinderbescherming en het Openbaar Ministerie een voorbeeld van een effectieve aanpak van een groep, waarbij eerst de ouders van alle jongeren uit een problematische groep en vervolgens hun kinderen zelf individueel werden op confronterende wijze benaderd. Een van de effecten van deze tactiek was dat de groep uit elkaar viel, zodat de individuele aanpak aanmerkelijk meer kansen maakte.

De twijfels van enkele netwerkpartners waren waarschijnlijk deels het gevolg van slechte communicatie, deels van het feit dat Tactus nog een werkelijke achterstand had in te lopen. Tactus ontwikkelde in 2007 een breed repertoire van maatregelen, in het bijzonder aan een groepsgerichte aanpak bij hangjongeren die alcohol of drugs gebruiken. Echter, traditioneel was het aanbod tot 2007 ofwel gericht op individuele jongeren met een verslavingsprobleem (primaire problematiek), ofwel op preventie bij een lichtere categorie jongeren. In beide gevallen speelde de bereidwilligheid van jongeren om te participeren een grote rol. Secundaire problematiek bij jongeren met zware (meervoudige) problemen vereist echter een eigen aanpak. De aanpak zal vaker outreachend zijn en soms zelfs een dwingend karakter hebben. Maar bovenal zal de aanpak rekening moeten houden met het sterke groeps karakter (negatieve normvorming, tegen elkaar opbieden, afhankelijkheid en dwang) van het drinken in risicogroepen.

## Alcohol op de kaart zetten en houden

Horjus&Partners heeft in 2008 initiatieven ondernomen om alcohol beter op de kaart te krijgen van de lokale casusnetwerken in IJsselland. Samen met Lourina Poot, coördinator van 'Minder drank meer scoren' werd een regionale themadag 'Veel drank vaker scoren' voor de casusnetwerken en andere betrokkenen georganiseerd in Olst op 19 juni. Daarvoor werd ingezet op drie zaken: (i) de verbetering van signalering met behulp van een quicklist, (ii) een quickscreen voor risicogroepen 'rond' (deels buiten het gebied van) de casusnetwerken en (iii) benadering van Tactus verslavingszorg t.b.v. van een duidelijker aanbod op maat. Uitgangspunt daarbij was dat alcoholmisbruik niet voor slechts een jaar of twee op de kaart moest komen maar er ook op moest blijven. Dat betekende onder meer dat voorkomen moest worden dat alcohol zou gaan concurreren met andere thema's. Verder mocht de hoeveelheid papierwerk en andere vormen van bureaucratie niet toenemen en moesten privacykwesties tot het minimum beperkt worden.

Er werd een 'quicklist' ontworpen om de signalering van alcoholmisbruik en andere secundaire problematiek te verbeteren. Het voornaamste verschil tussen de quicklist en bestaande praktijken met gebruikelijke formulieren, was dat de netwerkpartners bij de quicklist alleen hoefden aan te kruisen, terwijl ze voorheen in proza problemen moesten opschrijven. De quicklist bevatte naast indicatoren voor alcoholmisbruik ook een grote range aan andere mogelijke problemen. Uit testen in de netwerken in Zwolle bleek de quicklist vele malen sneller te werken dan de oude procedure en ook veel meer secundaire problematiek op tafel te brengen.

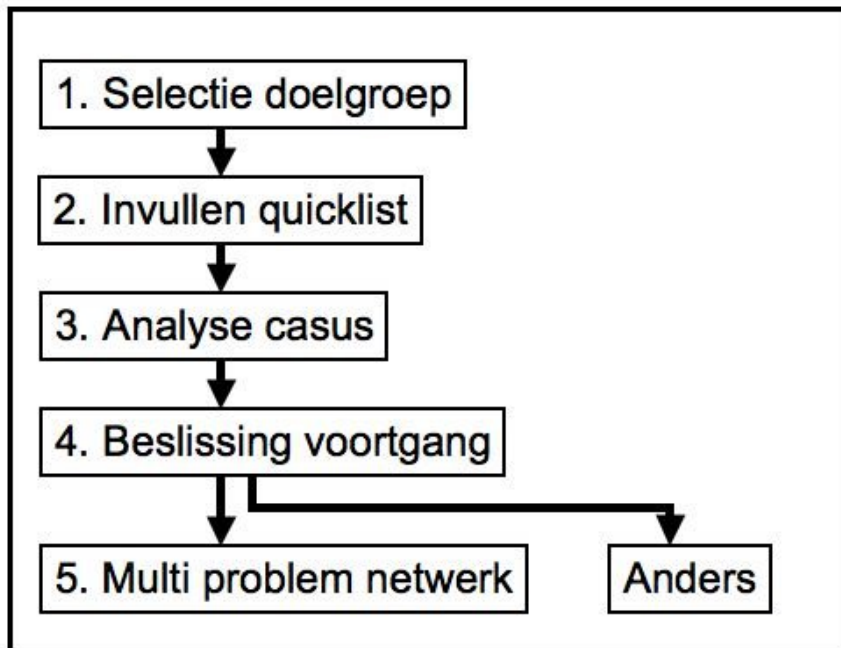
Naast de quicklist werd een quickscreen procedure ontworpen. De quicklist wordt bij een quickscreen niet alleen gebruikt voor de eerste casusbespreking in het netwerk, maar ook ingezet in een 'quickscreen' van risicogroepen, zoals overlastgevende groepen of bezoekers van keten. De quickscreen brengt zo een bredere doelgroep in beeld dan traditioneel werd besproken in de casusnetwerken. Uit testen in Zwolle bleek een quickscreen twee belangrijke voordelen te hebben. In de eerste plaats kwamen nieuwe multi-problem cases in beeld die voorheen onzichtbaar waren. In de tweede kon bij de aanpak van deze cases beter rekening gehouden worden met groepseffecten en groepsgewijs alcoholmisbruik. Bijvoorbeeld door simultaan een individuele aanpak te kiezen kon voor alle leden van de groep alternatieven worden geboden voor het hangen in de groep. De implementatie van de procedure was relatief eenvoudig, maar een beetje externe steun was daarbij wel nuttig.

Bij benadering bleek Tactus verslavingszorg open te staan voor de vraag naar bijstelling van het aanbod; men was daar feitelijk al mee begonnen. Tactus was ruim vertegenwoordigd op de themadag op 19 juni, gaf daar een presentatie van groepsgerichte methoden en maakte de deelnemers duidelijk bereid te zijn om de aanpak verder aan te passen.



## Bijlage 1: De quickscreen procedure

### De quickscreen procedure



#### Stap 1. Selectie doelgroep:

- Criteria selectie doelgroep vaststellen:
  - o risicojongeren waarvan niet altijd zeker dat het om multi-problem situatie gaat.
  - o Een categorie of groep van redelijke omvang (bijv. 20 jongeren).
  - o inhoudelijk criterium, met name overmatig alcoholgebruik.
- Specifieke doelgroepen vaststellen. Voorbeelden: alle jongeren uit een bepaalde hanggroep; alle jongeren uit een bepaalde keet; alle betrokkenen bij een incident met dronkenschap; alle systematische maandagmorgenspijbelars.

#### Stap 2: Invullen quicklist

- Lijst namen/codes doelgroep gaat naar de deelnemers van het casusoverleg/netwerk.
- Alle deelnemers geven aan wie hen als casus bekend is.

- Alle deelnemers vullen de quicklist in voor (alleen) de hen bekende cases.
- Het invullen is alleen aankruisen ('dat' informatie), geen beschrijving ('wat')
- aankruisen:
  - o Is de casus alleen al op basis eigen informatie multi-problem?
  - o Specifieke soort probleem op quicklist
  - o Zo nodig zelf trefwoord geven of 'anders' probleem categorie aankruisen. 'Uitschrijven' van problematiek vermijden.
  - o Voor zover mogelijk onderscheid maken naar probleem van jongere zelf en situaties die dat probleem versterken (indien niet onderscheidbaar: beide aankruisen)
- Inleveren ingevulde quicklist bij netwerkcoördinator

### **Stap 3: Analyse casus**

- per casus wordt de informatie van alle netwerkdeelnemers gecombineerd
- er wordt bepaald bij welke cases het gaat om een multi-problem situatie
- het netwerk stelt vast wat de criteria zijn voor een multi-problem situatie.  
Suggesties:
  - o multi-problem situatie = 'jongere heeft problemen op meerdere gebieden in de quicklist'.
  - o Scherp(er) stellen van criteria door enkele cases te bespreken van cases waarover getwijfeld zou kunnen worden.

### **Stap 4: Beslissing voortgang**

- Per casus wordt vastgesteld of deze besproken moet worden in het overleg (N.B. de quickscreen zelf is nog geen bespreking; dan zou die screen te veel tijd kosten)
- Er worden criteria afgesproken voor bespreking in het netwerk. Suggestie:
  - o Alle multi-problem cases worden besproken of gemeld.
  - o Er wordt alleen gemeld als er direct al een casemanager geregeld is, bijvoorbeeld een voogd.

### **Stap 5: vervolg.**

- casus wordt besproken in het netwerkoeverleg
- of wordt ander afgehandeld, bijvoorbeeld:
  - o doorverwezen naar andere probleemeigenaar
  - o er wordt verder niets mee gedaan (geen reden tot ingrijpen)

## Bijlage 2: De quicklist

In een quickscreen wordt de quicklist gebruikt om alle geselecteerde cases uit een risicogroep te screenen. De partners van het casusnetwerk vullen de quicklist in. De netwerkpartners lopen de namen van potentiële cases langs en scoren de lijst alleen voor jongeren die ze zelf al kennen als cliënt/casus. De partners geven boven aan het formulier aan of een casus op basis van eigen waarnemingen of intuïtie een multi-problem karakter heeft. Is dat het geval, dan zal de netwerkcoördinator de casus waarschijnlijk direct op de bespreeklijst zetten van het multi-problem overleg.

Het grootste deel van de quicklist bestaat verder uit concrete problemen die kunnen worden aangekruist. Overmatig gebruik van alcohol door de jongere is een van die problemen. Ook alcoholgebruik in de omgeving kan worden aangekruist. Uiteraard worden alleen problemen aangekruist, waarbij het ter beoordeling van de netwerkpartners en/of het netwerk is wat als ernstig dient te worden beschouwd. De problemen zijn verder, met het oog op het vaststellen van een eventuele multi-problem situatie, gegroepeerd naar categorieën.

Er is niet getracht om een formulier te maken dat volledig dekkend en uitputtend is. In de praktijk is dat namelijk onmogelijk. Veel ketenpartners hebben vanuit hun eigen behoeften, tradities en deskundigheden ieder al hun eigen uitgebreide screening ontwikkeld. Zo maakt de politie meer onderscheid in typen delicten en delictsituatie en maken therapeuten meer onderscheid tussen soorten psychosociale problemen. Een combinatie van al die instrumenten zou tot een veel te grote en onoverzichtelijke checklist leiden. Bovendien zouden categorieën elkaar soms deels overlappen wat het invullen ernstig zou bemoeilijken. En tenslotte kan niet van ketenpartners verwacht worden dat ze net zo professioneel zijn op de gebieden van de andere partners als op hun eigen gebied. De quicklist is daarom vanuit het gezichtspunt van elke partner gezien eenvoudig en relatief grof. Dat is gezien het doel van de quicklist echter geen probleem.

De checklist is nadrukkelijk alleen bedoeld als hulpmiddel en expliciet niet bedoeld als inhoudelijke leidraad voor casusnetwerken. Ieder netwerk kan de informatie uiteraard naar eigen inzichten blijven gebruiken. De quicklist kan dan ook vrijelijk en eenvoudig aangepast worden naar eigen behoeften. Om de flexibiliteit verder te vergroten zijn er ook ‘anders:...' categorieën. Het is de bedoeling dat daarin niet meer komt dan een of enkele steekwoorden die het type probleem aanduiden. De quicklist is gratis als tekstdocument te downloaden van [www.horjuspartners.nl](http://www.horjuspartners.nl)

**Quicklist: inhoudelijke checklist t.b.v. lokaal multi-problem netwerk. Datum:**

Naam/code jongere/casus:			
Geb.dat			
Adres			
Bekend bij (netwerkpartner):			
Datum:			
Netwerkpartner vermoedt multi-problem situatie?	<input type="radio"/> Nee	<input type="radio"/> Onbekend	<input type="radio"/> Ja

<i>Alleen ernstige probleemsituaties aankruisen</i>		
Gebied	Ernstig probleem met/van de jongere zelf	Ernstig probleem omgeving (probleemversterkers)
<b>Politie/justitie</b>	Slachtoffer geweld	Delinquent gedrag gezin
	Slachtoffer misbruik, prostitutie	Lid jeugdgroep: overlast
	Slachtoffer anders:	Lid criminele jeugdgroep
	Dader geweld	Criminaliteit buurt/straat
	Dader misbruik	Anders:
	Diefstal, vermogensdelicten	
	Vandalisme, overlast	
	Anders:	
<b>Vrije tijd</b>	Overmatig gebruik alcohol	Lid groep met overmatig alcoholgebruik
	Overmatig gebruik drugs	Lid groep met drugsgebruik
		Drugs/alcohol eenvoudig verkrijgbaar
		Problemen op straat/in buurt
	Anders:	Anders:
<b>Onderwijs</b>	Spijbelen, schoolverzuim	Desorganisatie school
	Leerproblemen	Andere problemen van de school
	Slachtoffer pesten	
	Dader pesten	
	Anders:	Anders:
<b>Gezin</b>	Slachtoffer verwaarlozing	Agressie binnen gezin
	Slachtoffer incest	Sterke opvoedingsonmacht
		Armoede gezin
		Alcoholmisbruik door ouders
	Anders:	Andere gezinsproblemen:
<b>Huisvesting</b>	Dakloos	familie dakloos, zwerfend
		Andere huisvestingsproblemen
	Anders:	
<b>Gezondheid</b>	Invaliditeit	
	Problemen voeding	
	Verstandelijke beperking	
	Anders:	
<b>Psychosociale problemen</b>	Depressie	Psychosociaal, andere gezinsleden
	Buitensporige angsten	
	Eenzaamheid, terugtrekking	
	Onvoorspelbaar gedrag	
	(Andere) stoornissen:	
	Anders:	
<b>Anders</b>		